

ELI NÕUKOGU PEASEKRETARIAAT

~TAUST~

Välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja / Euroopa välisteenistus

November 2009

ELi välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja

ELi riigipead ja valitsusjuhid jõudsid oma mitteametlikul kohtumisel, mis toimus 19. novembril Brüsselis ning eelnes Lissaboni lepingu jõustumisele 1. detsembril, kokkuleppele, et liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgeks esindajaks nimetatakse Catherine ASHTON.

Millised on tema ülesanded?

Kõrge esindaja täidab välisasjade valdkonnas ülesandeid, mida siiani täitsid iga kuue kuu järel vahetuvad eesistujariigid, ÜVJP kõrge esindaja ja välissuhete volinik. Euroopa Liidu lepingu artiklite 18 ja 27 kohaselt kõrge esindaja:

- juhib liidu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat;
- aitab oma ettepanekutega välja töötada nimetatud poliitikat, mida ta viib ellu nõukogu mandaadiga, ning tagab kõnealuses valdkonnas vastu võetud otsuste rakendamise;
- täidab välisasjade nõukogu eesistuja ülesandeid;
- on üks komisjoni asepresidentidest; tagab liidu välistegevuse järjepidevuse. Ta vastutab komisjonis selle pädevuses olevate välissuhete korraldamise ja liidu välistegevuse muude aspektide koordineerimise eest;
- esindab liitu ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes, peab liidu nimel kolmandate isikutega poliitilist dialoogi ning väljendab liidu seisukohta rahvusvahelistes organisatsioonides ja rahvusvahelistel konverentsidel;
- juhib Euroopa välisteenistust ning kolmandates riikides ja rahvusvahelistes organisatsioonides asuvaid liidu delegatsioone.

P R E S S I T E A V E

Kuidas ta ametisse nimetatakse?

Euroopa Ülemkogu määrab kvalifitseeritud häälteenamusega ja kokkuleppel komisjoni presidendiga ametisse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja.

Tema ametissenimetamine kiidetakse heaks koos komisjoni presidendi ja teiste komisjoni liikmete ametissenimetamisega Euroopa Parlamendi hääletusel.

Kõrge esindaja tegevuse toetamine

Kõrget esindajat abistab tema volituste täitmisel Euroopa välisteenistus (vt allpool). Vajadusel abistavad teda nõukogu ja komisjoni teenistused.

Enne Lissaboni lepingut

Eelmine ühise välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametikoht loodi 1999. aastal (Amsterdami leping). Sellest alates on ELi ÜVJP kõrgeks esindajaks olnud Javier Solana. Ta abistab nõukogu välispoliitika küsimustes, aidates kaasa poliitikaotsuste sõnastamisele, ettevalmistamisele ja rakendamisele. Ta peab nõukogu nimel poliitilist dialoogi kolmandate osapooltega. Iga poole aasta tagant vahetuv nõukogu eesistujariik on täitnud välisasjade nõukogu eesistuja ülesandeid, esindanud liitu ÜVJP küsimustes, rakendanud vastu võetud otsuseid ning väljendanud ELi seisukohti rahvusvahelistel foorumitel.

Euroopa välisteenistus

Euroopa välisteenistuse korraldust ja toimimist käsitleva nõukogu otsuse õiguslik alus on Euroopa Liidu lepingu artikli 27 lõige 3.

„Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat abistab tema volituste täitmisel Euroopa välisteenistus. See teenistus toimib koostöös liikmesriikide diplomaatiliste teenistustega ja koosneb nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni asjaomaste osakondade ametnikest ning liikmesriikide diplomaatilisest teenistusest lähetatud töötajatest. Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine määratakse nõukogu otsusega. Nõukogu teeb otsuse kõrge esindaja ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning komisjonilt nõusoleku saamist.”

Euroopa Ülemkogu kiitis 30. oktoobril 2009 heaks Euroopa välisteenistust käsitlevad suunised ([14930/09](#)). Ülemkogu kutsus tulevast kõrget esindajat üles esitama ettepaneku Euroopa välisteenistuse korralduse ja toimimise kohta võimalikult kiiresti pärast Lissaboni lepingu jõustumist, et nõukogu saaks selle vastu võtta hiljemalt 2010. aasta aprilli lõpuks.

Mis on Euroopa välisteenistus?

Euroopa Ülemkogu poolt 2009. aasta oktoobris vastu võetud suuniste kohaselt on Euroopa välisteenistus kõrge esindaja alluvuses tegutsev ühtne teenistus. Euroopa välisteenistuse organisatsiooniline seisund kajastab ja toetab kõrge esindaja erilist rolli ja funktsioone ELi süsteemis.

Mida Euroopa välis teenistus teeb?

Euroopa välis teenistus aitab kõrgel esindajal tagada liidu välis tegevuse järjepidevus ja koordineerimine ning valmistada ette poliitikaettepanekuid ja neid rakendada pärast nende heakskiitmist nõukogu poolt. Samuti abistab Euroopa välis teenistus Euroopa Ülemkogu eesistujat ning Euroopa Komisjoni presidenti ja liikmeid nende vastavate ülesannete täitmisel välissuhete valdkonnas ning tagab tiheda koostöö liikmesriikidega. Euroopa välis teenistus peaks koosnema ühtsetest (kõiki piirkondi ja riike hõlmavatest) geograafilistest ja temaatilistest osakondadest, mis jätkavad kõrge esindaja alluvuses nende ülesannete täitmist, mida praegu täidavad komisjoni ja nõukogu sekretariaadi asjaomased üksused. Aluslepinguga määratletud kaubandus- ja arengupoliitika peaks jääma asjaomaste komisjoni liikmete vastutusalasse.

Kuidas valitakse Euroopa välis teenistuse töötajad?

Kõrge esindaja nimetab Euroopa välis teenistuse töötajad ning need valitakse kolmest allikast: nõukogu peasekretariaadi ja komisjoni asjakohased osakonnad ning liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste töötajad. Töötajate värbamine tugineb kandidaatide saavutustele, eesmärgiga kindlustada kõige kõrgema võimekuse, tulemuslikkuse ja aususe tasemega töötajate leidmine, tagades samal ajal nõuetekohase geograafilise tasakaalu.

Kriisiohje struktuurid

Võimaldamaks kõrgel esindajal teostada Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, peaks Euroopa välis teenistus hõlmama ELi kriisiohje struktuure, võttes samas täiel määral arvesse nende eripära. Nimetatud struktuurid moodustavad üksuse, mis hakkab kuuluma kõrge esindaja otsesesse alluvusse ja vastutusalasse.

Milline on Euroopa välis teenistuse õiguslik seisund?

Euroopa välis teenistus peaks olema komisjonist ja nõukogu sekretariaadist eraldi seisev omaette teenistus. See peaks olema eelarvelise ja personalijuhtimise seisukohast autonoomne. Euroopa välis teenistusel on ELi eelarves oma eelarveosa, mille suhtes kohaldatakse tavalisi eelarve- ja kontrollinõudeid. Euroopa välis teenistuse eelarve koostab ja seda täidab kõrge esindaja.

Kuidas rahastatakse Euroopa välis teenistuse tegevust?

Euroopa välis teenistuse loomisel juhindutakse kulutõhususe põhimõttest ning selle eesmärk on eelarve neutraalsuse saavutamine. Liikmesriikide ajutistele töötajatele on tõenäoliselt vaja luua piiratud arv täiendavaid ametikohti, mida tuleb rahastada praeguse finantsperspektiivi raames.

ELi delegatsioonid

Komisjoni delegatsioonid muutuvad kõrge esindaja alluvusse kuuluvateks Euroopa Liidu delegatsioonideks ning saavad Euroopa välis teenistuse struktuuri osaks. Delegatsioonidesse hakkavad kuuluma nii tavapärased Euroopa välis teenistuse töötajad (sealhulgas delegatsioonide juhid) kui ka komisjoni vastavate talituste töötajad. Kõik töötajad peaksid töötama delegatsiooni juhi alluvuses. ELi delegatsioonid teevad tihedat koostööd liikmesriikide diplomaatiliste teenistustega. ELi delegatsioonidel peaks olema toetav roll Euroopa Liidu kodanike diplomaatilisel ja konsulaarsel kaitsmisel kolmandates riikides.